

علی اکبر جمالی

جمال جامعه روشندان با نیم قرن تلاش

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شناسنامه

علی اکبر جمالی: جمال جامعه روشندان با نیم قرن تلاش

به کوشش: محمد نوری

دستیاران و همکاران: فاطمه کی خسروی، علی نوری

تاریخ: زمستان 1393

ناشر: دفتر فرهنگ معلولین

قم، بلوار امین، خیابان گلستان، کوچه 11، پلاک 4

تلفن: 32913452 دورنگار: 025-32913552

www.HandicapCenter.com info@HandicapCenter.com

هرگونه برداشت و استفاده از کتاب، تنها با ذکر مأخذ و اجازه دفتر امکان پذیر است.

فهرست

5.....	مقدمه
9.....	فصل اول: شرح حال، زندگینامه
9.....	تولد تا دوره متوسطه
11.....	ورود به عرصه تجربه و آموزش عالی
15.....	فصل دوم: فعالیت‌ها و خدمات
15.....	الف: تأسیس انجمن نابینایان ایران
22.....	ب: فعالیت‌های درون انجمن
26.....	ج: فعالیت‌های خارج از انجمن
29.....	فصل سوم: دیدگاه‌های فرهنگی و اجتماعی
30.....	تحلیل و بررسی وضعیت عمومی
41.....	دیدگاه‌های تخصصی
57.....	فصل چهارم: سال‌شمار زندگی و حوادث
63.....	در پایان

مقدمه

شخصیت‌های فرهیخته و مؤثر مثل معادن نفت، طلا و نقره به عنوان سرمایه مادی، سرمایه معنوی محسوب می‌شوند. علامه حلی، مجلسی، ابن سینا، فارابی، مولانا جلال الدین رومی، فردوسی، سعدی، حافظ و صدها شخصیت دیگر سرمایه معنوی ملت ایران می‌باشند؛ همانطور که برای حفاظت و بهره‌وری از سرمایه‌های مادی باید تلاش کرد، سرمایه‌های معنوی و فرهنگی را نیز باید حفاظت کرد و از آنها به بهترین شیوه استفاده و بهره‌برداری نمود.

عدم توجه به شخصیت‌ها، عواقب زیان‌بار و خسارت‌های جبران‌ناپذیری در همه بخش‌های اجتماعی، فرهنگی، دینی و حتی اقتصادی در پی خواهد داشت. متأسفانه ارتباط نسل جدید با متفکران، رجال قدیمی یا شخصیت‌های مسلمان و ملی معاصر گسسته است و اطلاعات آنان در این زمینه اندک است. در حوزه معلولین وضع بدتر است. نابینایان، ناشنوایان و فقدان قدرت حرکتی در قرون گذشته خدمات بزرگی داشته‌اند، اگر آنان نبودند، حداقل فرهنگ دینی و میراث مذهبی به این شکل به دست ما نمی‌رسید. آنان همچون رایانه و ضبط صوت احادیث و گفته‌های معصومین(ع) را در سینه‌ها محفوظ نگاه می‌داشتند و در مواقع مقتضی نقل کرده یا به کتابت در می‌آوردند.

6 علی اکبر جمالی

به اجماع مورخین و ادباء، رمزماندگاری زبان و ادبیات پارسی، فردوسی و رودکی می‌باشند؛ رودکی نابینای مادرزاد و فردوسی سالهایی از عمرش را نابینا بود.

عجب اینکه جزء تلاش‌های پراکنده، اقدام جدی برای شناسایی شخصیت‌های مؤثر تاریخی و معلول و نیز معرفی آنان به نسل کنونی و نسل‌های بعد و به دیگر ملت‌ها وجود نداشته است.

دفتر فرهنگ معلولین به توصیه جناب حجت الاسلام والمسلمین سید جواد شهرستانی ریاست محترم مؤسسه آل‌البیت(ع) از بدو تأسیس تلاش‌های مستمری در این زمینه داشته است. البته نباید برخی تلاش‌ها مانند کوشش مهندس منصور برجیان در تألیف کتاب نوابغ و مشاهیر معلول جهان را نادیده انگاشت.

اما فعالیت‌های دفتر فرهنگ معلولین در این زمینه عبارت است از:

1. شناسایی شخصیت‌های مهم و مؤثر و تدوین یک جلد کتاب کم حجم ولی پر اطلاعات برای هر شخصیت.
2. تألیف فرهنگنامه شخصیت شناسی معلولین
3. شناسایی معلولین در هر حوزه مثل قرآن، حدیث، فقه و غیره از سده نخست اسلامی تاکنون و معرفی در یک جلد
4. اختصاص یک قسمت مجله توان‌نامه به شخصیت‌ها و معرفی شخصیت‌های قدیمی و جدید

مقدمه 7

اما این جلد از مجموعه آثار راهنما به یکی کارشناسان امور معلولین، آقای علی اکبر جمالی اختصاص دارد.

او حدود نیم سده گام به گام همراه جامعه روشندان بوده و در سختی‌ها سنگ صبور آنان و در خوشی‌ها محرم اسرار آنان بوده است. در طول این دوران پر فراز و نشیب تجربه‌های سودمندی کسب کرده و به سان یک کارشناس پخته بر مسائل و موضوعات معلولیتی مسلط شده است.

در سه فصل زندگی‌نامه او را کاوش و گزارش کرده‌ایم؛ امید است تجربیات ایشان برای نسل جوان و برای آیندگان مؤثر و سودمند باشد همواره قسمت پر را دیده و به قوت‌ها و زیبایی‌ها پرداخته‌ایم. در مورد دیگران هم به همین شیوه عمل کرده‌ایم. زیرا هدفمان الگوسازی و معرفی چهره‌های قابل پیروی به آحاد توان خواهان هستیم. امید است این اقدام مرضی خداوند و مؤثر در زندگی آحاد معلولین باشد. نیز از عموم فرهیختگان استدعا داریم با نقدهای سازنده خود در پیشرفت اینگونه آثار سهیم باشند.

علی نوری

فصل اول: شرح حال، زندگینامه

تولد تا دوره متوسطه

در ششم تیرماه 1330 در خانه محمد صادق و سکینه کودکی چشم به جهان گشود که گویا بر اثر علاقه به علی اکبر امام حسین(ع) او را علی اکبر نامیدند. محل تولدش محلی خوش آب و هوا در سی کیلومتری شهرستان گلپایگان به نام روستای تیکن بود. والدین این نوزاد یعنی محمد صادق و سکینه به دلیل گرایشات مذهبی و علائق دینی، آداب و رسوم متداول بین مسلمانان را در مورد علی اکبر اجرا کردند و از ابتدا در تربیت دینی او کوشیدند؛ گویا می‌دانستند این کودک امروز، شخصیت مشهور و فعالی معروف در عرصه ترویج فرهنگ مذهبی در آینده خواهد شد.

علی اکبر در محیط روستایی در طبیعتی بکر و نشاط آور رشد کرد. گاه همراه پدر به مسجد روستا می‌رفت و آداب و سنت‌ها و تعالیم اسلامی در ذهن و روح او رسوخ کرده و تربیت او را رقم می‌زد.

10 علی اکبر جمالی

دوره کودکی و نوجوانی در محیطی شاد و آرام، در پناه پدر و مادری مهربان در حال سپری شدن بود؛ اما دوره دبستان هنوز تمام نشده بود که دست حادثه، سرنوشت علی اکبر را کاملاً دگرگون ساخت. بیماری بینایی او را تهدید می‌کرد، خانواده، او را نزد پزشکان محل و گلپایگان بردند ولی افاقه نکرد. علی اکبر را به تهران نزد حاذق‌ترین پزشکان بردند، و معالجات را ادامه دادند. اما دانش بشری هنوز به مرحله‌ای از کمال نرسیده بود که چنین بیماری‌ها را درمان کند.

وقتی پزشکان از مؤثر بودن درمان‌ها قطع امید کردند و خانواده متوجه از دست رفتن بینایی علی اکبر شدند، تصمیم گرفتند مسیر زندگی را عوض کنند. راه و شیوه دیگری پیش گرفتند. پدر گفت دنیا که به آخر نرسیده و علی اکبر باید مثل ده‌ها و صدها کودک نابینای دیگر تحصیل و پیشرفت کند و آینده درخشانی برای خودش رقم زند. به همین دلیل خانواده، علی اکبر را برداشته و زندگی خود را از گلپایگان به تهران انتقال دادند.

تهران امکانات بهتری برای پیشرفت داشت؛ ولی بدون همت و تلاش در تهران هم نمی‌توانست پیشرفت داشته باشد. علی اکبر از گلپایگان آمده بود؛ جایی که مردمانش مشهور به کوشش و مجاهدت‌اند. او با امیدواری به آینده، علاقه به

ورود به عرصه تجربه و آموزش عالی 11

پیشرفت و اراده قوی برای غلبه بر موانع، به مدرسه نابینایان شهید محبی (رضا پهلوی سابق) پیوست و دوره‌های تحصیلی را پشت سر گذاشت.

از سال دوم دبیرستان، علاوه بر تحصیل درصدد برآمد تا اشتغال هم داشته باشد و در هزینه‌های زندگی به خانواده کمک نماید. از اینرو در دوره فراگیری عملی و نظری ماساژ شرکت کرد و با موفقیت این دوره را طی کرده و مدرک آن را دریافت نمود.

روش زندگی و روحیه والدین جمالی به عنوان افراد معتقد و فعال اجتماعی در زندگی او مؤثر بود و موجب شد تا در جنگ تحمیلی عراق علیه ایران نیز فعال باشند؛ برادرش داود جمالی در کربلای پنجم در شلمچه به شهادت رسید.

جمالی در جوانی با خانم اعظم رضایی نراقی ازدواج کرد. این خانم با درک وضعیت جمالی، در همه مراحل زندگی کمک و یاور و در کنار او بود؛ بطوری که جمالی همواره از او به بزرگی یاد می‌کند. جمالی صاحب فرزندی به نام لیلی شد. این فرزند باهوش و استعداد، با تحصیل تا مقاطع عالی موجب خوشحالی پدرش بوده است.

ورود به عرصه تجربه و آموزش عالی

پس از یادگیری ماساژ، به تعلیم ماساژ و برگزاری کلاس ماساژ اقدام کرد. در همین زمان، وقتی با خبر شد، کرمان نیازمند

12 علی اکبر جمالی

ماساژور است، به کرمان رفت و یاد دادن ماساژ و نیز اجرای ماساژ برای نیازمندان را آغاز کرد. خصلت یاری مردم و مساعدت به مردم از کودکی در نهاد علی اکبر وجود داشت. در آنجا با کمک تتی چند از افراد نیکوکار، اقدام به تأسیس سازمان ناینیایان نمودند. بالاخره پس از تلاش‌های فراوان، توانستند در سال 1348، سازمان ناینیایان کرمان را تأسیس کنند. از آن پس او به فکر ادامه تحصیل افتاد و باز به دبیرستان شهید محبی بازگشت و بعد از اخذ مدرک دیپلم به استخدام کارخانه ارج در آمد. برای ارتقای دانش خود در زمینه ماساژ، به دانشکده فیزیوتراپی دانشگاه تهران رفت؛ و به مدت دو سال به یادگیری ماساژ پرداخت. بالاخره در سال 1350 گواهی این رشته را اخذ نمود و پاره وقت در مطب پزشکی، به کار مشغول شد. وی همزمان با تحصیل در دانشگاه در مطب این متخصص ارتوپد هم کار ماساژ را ادامه داد.

پس از آن از ادامه تحصیل باز نماند و در سال 1352 در کنکور ادبیات دانشگاه شهید بهشتی (ملی سابق) شرکت کرد. پس از قبولی، با جدیت کلاس‌ها را در مدت سه سال و نیم، به پایان رساند و مدرک لیسانس دریافت نمود. از اینرو مجدداً افتخار آفرید و به همه معلولین فهماند که ناینیایی مانع پیشرفت نیست و مشکل‌ترین رشته‌های علمی را می‌توان به پایان برد.

ورود به عرصه تجربه و آموزش عالی 13

طولانی بودن مسافت کارخانه ارج و فقدان امکانات کافی برای رفت و آمد، موجب شد تا از این کار استعفا دهد ولی به طور پاره وقت (دورکاری) در جام جم (صدا و سیما) مشغول به کار شد.

از دیگر فعالیت‌های مهم او می‌توان به استخدام در سازمان ملی نایب‌نایان پس از پایان دوره کارشناسی اشاره کرد. این سازمان بعداً به سازمان بهزیستی تغییر نام داد و پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران در سال 1357، سازمان ملی بهزیستی در وزارت بهداری ادغام شد. وی نیز از این سازمان به وزارت خانه منتقل گردید. پس از جدایی معاونت بهزیستی از وزارت بهداری و تشکیل سازمان بهزیستی در سال 1359، به سازمان بهزیستی کشور منتقل گردید. این سازمان در سال 1360 در جهت اهداف انقلاب اسلامی و حمایت از محرومان و ناتوانان به همت شهید آقای دکتر محمد علی فیاض بخش تأسیس گردید. علی اکبر چون دیگر نایب‌نایان عزیز با همت عالی خود در این سازمان تازه تأسیس فعالیت‌های گسترده‌ای داشت و باز برای خود، خانواده و کشورش افتخار آفرید.

با شروع جنگ تحمیلی و قرار گرفتن کشور در آستانه تحولات اجتماعی جدید، علی اکبر برای استقلال کشور و رفع محرومیت‌ها و مشکلات نایب‌نایان کوشید.

14 علی اکبر جمالی

او از سال 1354 و از زمان دانشجویی تا کنون در خدمت امور نایب‌نایان بوده و با صداقت تمام در خدمت سازمان بهزیستی کشور به امور نایب‌نایان و معلولین، اهتمام ورزیده است. البته همزمان ادامه تحصیل داد، و کارشناس ارشد آموزش توان‌بخشی معلولین شد. از زمان دانشجویی عضو کمیته دانشجویان نایب‌نایان بوده و همچون گذشته معلولین دیگر را فراموش نکرده است. همچنین پس از گذشتن از مراحل دشوار، به عضویت گروه آموزشی و علمی در دانشگاه علوم بهزیستی پذیرفته شد و به تدریس و پیشبرد و ارتقای دانشجویان پرداخت.

فصل دوم: فعالیت‌ها و خدمات

علی اکبر جمالی برای پیشبرد و ارتقای جامعه و فرهنگ روشندان با امیدواری و شور و نشاط همواره تلاش کرده است. اکنون گزارشی از اهم فعالیت‌های او تقدیم می‌شود.

الف: تأسیس انجمن نایبانیان ایران

جمالی از دوره جوانی ضرورت تشکل برای معلولین به ویژه روشندان را احساس کرده بود. وقتی برای اشتغال به کرمان رفت و به ماساژوری مشغول شد یعنی در سال 1348 تشکلی برای نایبانیان کرمان ایجاد کرد. روشندان کرمانی را دور هم گردآورد و ضرورت تشکل را به آنان یادآور کرد و آنان را ترغیب کرد تا سازمان نایبانیان کرمان را راه اندازی کنند. در دوره دانشجویی در مقطع کارشناسی ارشد، عضو کمیته دانشجویان نایبنا شد و برای پیشبرد امور نایبانیان دانشجوی فعالانه می‌کوشید.

گو اینکه کار تشکیلاتی و نظم و انضباط گروهی کار کردن در جوهره شخصیت او هست و هر جا بخواهد اقدامی انجام دهد، ابتدا به فکر تشکیلات، سازماندهی نیروها می‌افتد. به همین

16 علی اکبر جمالی

دلیل در آذرماه 1372 پس از جمع بندی وضع معلولین به این نتیجه رسید که تشکلی برای روشندان تأسیس کند.

او به عنوان مؤسس این انجمن درباره شکل گیری و دغدغه‌هایی که منجر به تأسیس آن شد می‌گوید:

انجمن نایبانیان در سال 1372 به پیشنهاد و درخواست خود تشکیل شده است. چون من قبلاً در بهزیستی بودم، کمبودها و کاستی‌های مختلفی می‌دیدم و برای جبران آنها به فکر تأسیس موسسه‌ای افتادم. هدف اول ما احقاق حقوق شهروندی افراد نایبنا از طریق شناساندن توانمندی‌ها و نیازمندی‌های آنها به خودشان و جامعه‌شان بوده است. این شامل همه چیز از جمله مسکن، مسائل رفاهی، امور حقوقی، اشتغال و مسائل دیگر می‌شود.¹

این انجمن به عنوان مؤسسه‌ای خیریه، به شماره 7984 ثبت شد و مجوز دریافت کرد. در طلوعه اساسنامه آن چنین آمده است: با یاری و استعانت خداوند سبحان و همت تنی چند از نیک‌اندیشان و نیز علاقه‌مندان به امور نایبانیان، این نهاد تأسیس گردید.

1. گفت‌وگو جواد حسینی با علی اکبر جمالی و منصور شادکام، انجمن پژوهشی آسیب‌های بینایی (راوی)

الف: تأسیس انجمن نابینایان ایران 17

دست اندر کاران این مؤسسه مردمی، تمام تلاش خود را به کار بستند تا بتوانند جامعه را با حقوق حقه و طبیعی افراد نابینا و کم بینا آشنا سازند و جهت احقاق آن تا حد توان، نیروهای متعهد جامعه را به یاری طلبیدند. علاوه بر این، انجمن در تلاش است تا این باور منطقی را در بین نابینایان و کم بینایان رواج دهد که خداوند منان خلقت آدمی را آن گونه قرار داده است که با وجود محرومیت از عضو، نه تنها می تواند چون سایر افراد اجتماع به زندگی طبیعی خود ادامه دهد، بلکه می تواند به عنوان یک عنصر موفق و توانمند در جامعه خود ایفای نقش کند.

مسئولین انجمن با وجود همه ی کمبودها، فقدان برخی قوانین لازم، موانع قانونی، محدودیت منابع با عزمی راسخ برای دست یابی به اهداف عالیه همواره کوشش کرده اند. و در این عرصه نیکی و انسانیت برای تحقق آرمان های والا و اجرای برنامه های فرهنگی و رفاهی، تمامی نیروهای مستعد، معتمد و متعهد جامعه را به یاری فرا خواندند.

اهداف انجمن: این تشکل مثل همه سازمان ها خط مشی و اهداف ویژه ای برای خود ترسیم و تصویب کرده است که عبارت اند از:

1. آگاه سازی جامعه و مسئولین ارگان های دولتی از توانمندی ها و نیازهای فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی.

18 علی اکبر جمالی

2. برنامه ریزی و فراهم آوردن زمینه‌های مناسب به منظور احیای حقوق شهروندی و برنامه‌های تأمین اجتماعی جهت ایجاد فرصت‌های برابر.
3. ارائه راهکارهای مناسب و تعامل با ارگان‌های دولتی و غیر دولتی جهت دستیابی نابینایان به حقوق اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و در نهایت تأمین زندگی مطلوب.
4. بررسی و برنامه ریزی مسائل و کارگماری افراد نابینا و کم بینا.
5. پرداخت وام قرض‌الحسنه به اعضای انجمن از طریق صندوق قرض‌الحسنه انجمن نابینایان ایران.
6. ارائه کمک‌های نقدی و غیر نقدی، تهیه جهیزیه، اهدای ارزاق.
7. تهیه وسایل آموزشی و کمک آموزشی ویژه نابینایان و ارائه به آنان.
8. پیگیری برنامه‌های مناسب سازی معابر و اماکن عمومی.
9. پیگیری مجهز نمودن مراکز فرهنگی و کتابخانه‌های دانشگاه‌ها به رایانه و وسایل نوشتاری.
10. برگزاری جشنواره‌های علمی و فرهنگی و تشکیل نمایشگاه در مناسبت‌های ملی و ایام ویژه معلولین.
11. تشکیل انجمن برای حل معضلات و مشکلات نابینایان در زمینه مسکن.

الف: تأسیس انجمن نابینایان ایران 19

12. جلب مشارکت‌های افراد خیر در زمینه‌های گوناگون از

قبیل مادی و معنوی، تخصصی (علمی و فرهنگی).

از چند سال گذشته تاکنون، آقای علی اکبر جمالی مدیر عامل و رئیس هیئت مدیره، آقای منصور شادکام قائم مقام انجمن و آقای حسینی مدیر روابط عمومی بوده‌اند. از اینرو فعالیت‌های انجمن با فعالیت آقای جمالی عجین و به هم مرتبط است.

همه اعضا و مسئولین انجمن به جزء یک نفر نابینا هستند. آن یک نفر متصدی امور مالی است. آقای جمالی می‌گوید علت اینکه همه اعضای انجمن نابینا هستند اینست که: کاملاً یکدیگر را درک کنند و تفاهم داشته باشند.

فعالیت و خط‌مشی: این انجمن نوع خاصی از فعالیت‌ها و خط‌مشی مفصل برای خودش در نظر گرفته است. اما در عمل به برخی دست یافت، بعضی از آنها موقتاً اجرا شد و برخی هنوز در حال اجرا است.

انجمن، در بسیاری از مراکز مانند کانون سراسری تشکل‌های نابینایان، شورای مرکزی استان تهران، کانون معلولین شهرداری و کمیته بهزیستی و گروه‌های آسیب‌پذیر مجمع تشخیص مصلحت به عنوان رئیس کارگروه نابینایان عضو بوده است.

20 علی اکبر جمالی

در این انجمن خدمات حمایتی و رفاهی به افراد کم بینا و نابینا و خانواده‌های آنان ارائه می‌شود. مسائل مربوط به ازدواج اعضا را دنبال می‌کند. صندوق قرض الحسنه فعال دارد. گاهی لباس برایشان تهیه می‌شود و از همه مهم‌تر، اردوها و گردش‌های سیاحتی و زیارتی می‌گذارند.

از بدو شکل‌گیری انجمن تا کنون، محور آن آقای جمالی بوده؛ از اینرو کارنامه شخصی جمالی با فعالیت‌های انجمن گره خورده و تفکیک ناپذیر شده‌اند. ناگفته نماند، روحیه آقای جمالی به گونه‌ای است که هر کاری را با مشورت همفکران و دیگر مدیران انجمن انجام می‌دهد. آقای جمالی درباره نوع فعالیت‌های انجمن می‌گوید:

فعالیت‌های خود را با آموزش موسیقی و زبان شروع کردیم. سپس به سمت تأمین مسکن رفتیم. 138 واحد آپارتمان ساختیم و تحویل اعضا دادیم. کارهای زیادی به انجام رساندیم که فهرست آنها در سایت آمده است؛ ولی به تدریج فعالیت آموزشی در اینجا کمرنگ شد. چون تردد برای آنان مشکل است. اکنون آموزش زبان و کامپیوتر داریم ولی بیشتر به فعالیت‌های حقوقی در سطح کلان می‌پردازیم.¹

1. همان منبع.

الف: تأسیس انجمن نابینایان ایران 21

جایگاه آقای جمالی در انجمن به گونه‌ای بوده که تلاش می‌کرده، یک خط‌مشی ثابت و کارشناسی شده بر فعالیت‌های حاکم نماید. اما اقتضائات و شرایط موجود در ایران، گاه انجمن را به دنبال خود کشانده است. متأسفانه بسیاری از شخصیت‌ها و نیز تشکل‌هایی که در ایران برای معلولین خدمات داشته‌اند همین سرنوشت را داشته‌اند.

علت اصلی این مشکل در این نکته است که قبل از شروع کار مطالعه دقیق و جامع در باب خط‌مشی صورت نگرفته است.

مواضع سیاسی انجمن که گویای دیدگاه‌های سیاسی آقای جمالی هم هست، بدون شک در راستای مصالح و منافع معلولین بوده است. برای مثال، در خرداد 1392 وقتی از کاندیداتوری آقای محسن رضایی حمایت شد، دلیل آن قول آقای رضایی برای حل مشکلات نابینایان بود. ایشان قول داده، کمیته‌ای در دبیرخانه مجمع شکل گیرد و به حقوق نابینایان بپردازد. اما به نظر می‌رسد این قول و قرارها تابع شرایط سیاسی است. اتفاقاً این پیش‌بینی هم پس از چند ماه تحقق یافت و با عوض شدن شرایط سیاسی، کمیته و تلاش‌ها برای سامان‌دهی به حقوق معلولین در شورای تشخیص هم نیمه تعطیل شد.

22 علی اکبر جمالی

جمالی با درایت، خلاقیت و تدبیر انجمن را مدیریت کرده است. نایب‌نایان چندین دوره به او رأی دادند و او را به عنوان دبیر انجمن برگزیدند.

ب: فعالیت‌های درون انجمن

غیر از فعالیت‌های روزمره و عادی، کارهای ابتکاری هم داشته که اکنون اهمّ اینگونه فعالیت‌ها معرفی می‌شوند:

1- همواره اشتغال دغدغه اصلی روشندان بوده است، انجمن برای پیدا کردن کار برای روشندان، گروهی را به منظور کاریابی و اشتغال ایجاد کرد. این گروه با نهادهای مردمی و دولتی تماس گرفته و برای اشتغال درخواست کنندگان جایابی نموده و پس از تعیین جای مناسب به متقاضی خبر داده می‌شد.

2- برگزاری سفرهای تفریحی به منظور ایجاد شادابی و نشاط در روشندان از جمله فعالیت‌های آقای جمالی در انجمن نایب‌نایان است.

3- یکی از اقدامات ایشان سامان‌دهی به وضعیت حقوقی معلولین ایران است. از اینرو به عنوان مشاور حقوقی امور معلولین در مجمع تشخیص مصلحت فعالیت خود را از سال 1391 آغاز کرد. گروهی برای بررسی مشکلات حقوقی

ب: فعالیت‌های درون انجمن 23

معلولین به نام کمیته بهزیستی مجمع تشخیص مصلحت نظام تأسیس و آقای جمالی به عنوان رئیس این کمیته تعیین گردید. در این کمیته باید منشور حقوق نابینایان تدوین و جهت تصویب به شورای تشخیص عرضه می‌شد. این روند طی شد ولی تاکنون و بعد از چند سال هنوز خبری از تصویب آن نیست.

4- فعالیت دیگر جمالی که به کمک همکارانش در انجمن تحقق یافت، تأسیس کتابخانه در شهرهای مختلف است. کتابخانه دیجیتالی در زمینه کتب شنیداری را در چند شهر به کمک شرکت سامسونگ راه‌اندازی کرد. در زنجان، ارومیه، سنندج، بندرعباس، کاشان، ارسنجان فارسی کتابخانه‌های گویا ویژه کودکان نابینا و کم بینا راه‌اندازی شد.

آقای جمالی تلاش کرد افراد نیکوکار و مدیریت دولتی مثل مدیریت بهزیستی و شهرداری‌ها و نیز کتابخانه‌ها را با هم هماهنگ کند و در پرتو هماهنگی این سه قطب، کار بزرگی را خلق نماید. شرکت سامسونگ به عنوان افراد نیکوکار مساعدت مالی را پذیرفتند. نیز هزینه ایاب و ذهاب کسانی که از کتابخانه استفاده می‌کنند تا 6 ماه پرداخت می‌کند. پس از آن شهرداری و ادارات دولتی یا نیمه دولتی مسئولیت را می‌پذیرند.

24 علی اکبر جمالی

جمالی طرح دیگری را در مورد کتابخانه پی گیری می کند و آن راه اندازی کتابخانه آنلاین است. کتابخانه هایی در هر شهر به صورت مجازی روی اینترنت تشکیل می شود. و نایبانیان با آموزش مختصر روش استفاده از این کتابخانه ها را یاد گرفته و وارد فضای آن می شوند. طرح این کتابخانه را به کتابخانه ملی ایران داده است. اسم این طرح، کتابخانه ملی مجازی ایران است. با راه اندازی این طرح مشکل تردد که معضل بسیار مهم و پر هزینه برای نایبانیان است حل می شود. یعنی برای استفاده از کتابخانه نیاز به طی مسافت و رفتن به کوچه و خیابان و مواجه شدن با ده ها خطر نیست و در خانه یا محل کارشان از کتابخانه استفاده می کنند. راه اندازی این طرح نیاز به عزم ملی و همکاری چند نهاد دولتی دارد.

5- فعالیت دیگر آقای جمالی طرحی برای گسترش پیامک برای روشندان است. هدف آن طرح اینست که نایبانیان بدون طی مسافت، خواسته ها و مطالب خود را از طریق موبال و سیستم پیامک ارسال و دریافت نمایند. البته طرح پیام برای نایبانیان چند سالی است وجود دارد ولی جمالی درصدد توسعه این طرح به همه مناطق دور دست، ارزان شدن آن و سوم ارتقای کیفیت ارسال و دریافتها است.

ب: فعالیتهای درون انجمن 25

این سامانه یک مرکزیت خواهد داشت. این مرکز عضوگیری می‌کند و برای اعضاء پیام‌های ضروری ارسال می‌نماید. سامانه پیامک در برخی کشورها توانسته جایگزین رسانه‌های اطلاع‌رسانی شود و اطلاعات به روز و مهم را منتشر نماید.

این سامانه همچنین درباره کارگاه‌ها و کارخانه‌هایی که اعلام نیاز کرده و نیروی کار از روشندان می‌گیرند یا درباره فلان دانشگاه که از معلولین دانشجوی بورسیه می‌گیرد یا در مورد فلان همایش و مقاله نویسی برای آن و ده‌ها موضوع مهم و سرنوشت‌ساز اطلاع‌رسانی می‌کند.

6- فعالیت دیگر جمالی همکاری در راه‌اندازی سامانه حمل و نقل و تسریع در تردد و کاهش هزینه‌های تردد نابینایان است. با توجه به اینکه روشندان درآمد ضعیف دارند گاه چند برابر درآمدشان را باید برای رفت و آمد هزینه کنند. یعنی آنها از سیستم مترو و دیگر وسایل عمومی شهری به دلیل فقدان مناسب سازی نمی‌توانند استفاده کنند. از اینرو مجبوراند از تاکسی دربست و خصوصی بهره ببرند. این سیستم هم بسیار گران قیمت است.

سامانه حمل و نقل برای معلولین و جانبازان در تهران فعال است و آنها پس از عضو شدن با تلفن 6305 تماس گرفته و پس از هماهنگی از تاکسی خصوصی استفاده می‌کنند. این

26 علی اکبر جمالی

تاکسی بخشی از هزینه واقعی را دریافت می‌کند. نیز می‌توانند از سیستم راننده همراه استفاده کنند. یعنی راننده همراه نابینا به محل مورد نظر مثلاً خرید از میدان تره بار می‌رود و در مورد خرید یا هر کار دیگر به نابینا کمک می‌دهد. این سیستم هم نرخ مشخصی دارد.

اما این سیستم در شهرهای دیگر، فعال نیست. آقای جمالی تلاش می‌کند اولاً در تهران سیستم را فعال‌تر و ارزان‌تر کند؛ ثانیاً در شهرهای دیگر هم راه‌اندازی نماید¹.

ج: فعالیت‌های خارج از انجمن

شش فعالیت مهم برای جمالی گزارش شد؛ تمامی اینها با کمک همکارانش در انجمن اجرایی شد یا در حال نهایی شدن است. اما او کارهایی هم در بیرون انجمن انجام می‌دهد که اهم آنها عبارت‌اند از:

1- مشاوره به معلولین در زمینه‌های مختلف؛ جمالی از حدود 15 سالگی، یعنی از سال 1345 تا کنون یعنی نزدیک به پنجاه سال درگیر امور معلولین بوده و تجارب ذی‌قیمتی آموخته است. معلولین با مراکز مردمی معلولیتی یا نهادهای دولتی حضوری یا تلفنی یا از طریق پست و نامه خواسته‌های خود را

1. مصاحبه با جواد حسینی، همان منبع.

ج: فعالیت‌های خارج از انجمن 27

با او در میان گذاشته و او با گشاده رویی به آنان مشاوره می‌دهد و راهنمایی می‌کند.

2- مساعدت در اجرای پروژه‌های کوچک و بزرگ: اول مهرماه سال 1390 به آقای جمالی زنگ زد و او را برای افتتاحیه دفتر فرهنگ معلولین دعوت کردم، او آمد و از آن تاریخ همواره در مراسم‌ها و شادی‌ها و غم‌ها همراه مدیریت دفتر بوده است. آخرین مساعدت او، همکاری در برگزاری جشنواره سراسری سوره عبس بود که در ماه مبارک رمضان امسال در بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم برگزار شد. او سه روز آمد و برای حل مشکلات کمک نمود و مساعدت کرد. مجدداً از ایشان تشکر می‌شود. نسبت به همه مراکز و همه معلولین مثل پدر دلسوز رفتار می‌کند و تلاش می‌کند به همه خدمت کند.

3- خدمات رسانی: جمالی همواره در تلاش است، افراد نیکوکار را شناسایی کند و آنان را با معلولین نیازمند مرتبط سازد. جلسه بین آنها برقرار کند و بالاخره از این طریق خدمات رسانی را تسهیل نماید.

4- جذب همکاری‌های دولتی: آقای جمالی هر هفته با مدیران نهادهای دولتی جلسه دارد. تلاش می‌کند شرایط را برای آنان توضیح دهد و آنان را به کمک فرا خواند. نیز بین نهادهای

28 علی اکبر جمالی

دولتی و پروژه‌های ضروری که لازم است اجرا شود، هماهنگی ایجاد کرده و جلساتی بین آنان هماهنگی کرده است.

فصل سوم: دیدگاه‌های فرهنگی و اجتماعی

جمالی هر فرصت مناسبی پیدا کند، هر جا تریبون و میکروفنی باشد، با برهان و منطق به تحلیل و بررسی مسائل و مشکلات معلولین می‌پردازد. و آرایه‌ای که سال‌ها در طی آزمون و خطاهای بسیار به دست آورده مطرح می‌کند. همه مصاحبه‌ها و صحبت‌های او را جمع‌آوری و مطالعه کردیم. اینها را در چند محور دسته بندی نمودیم تا جامعه معلولین، نیز مسئولین و مدیران نظام جمهوری اسلامی بدانند شخصیت‌های دلسوز و عمیقی چون جمالی وجود دارند. لازم است به این گونه افراد بهاء داده شود و تا در قید حیات هستند حداقل یک‌بار از آنها تشکر و تقدیر گردد.

جمالی در مصاحبه‌ای در سال 1387 چشم اندازی از وضعیت نابینایان عرضه کرده است. یعنی اهمّ مسائل و اولویت‌دارترین موضوعات مطرح در جامعه معلولین را تحلیل و بررسی کرده است.

هدف از نقل و گزارش دیدگاه‌های آقای جمالی، آشنا شدن با افکارش است. البته صرف خواندن این افکار، مطلوب نیست بلکه لازم است به بررسی، نقادی و تجزیه و تحلیل پرداخت.

30 علی اکبر جمالی

آقای جمالی یکی از مدیران و کارشناسان سازمان بهزیستی است؛ مناسب است این سازمان جلسه‌ای برای بررسی و نقادی افکارش برگزار کند. کارشناسان و متخصصان نظر دهند موقفیت او در زمینه‌های مختلف و علل این موقفیت‌ها؛ ضعف‌ها و شکست‌های او پرسش و تجزیه و تحلیل شوند. چون همه این پرسش‌ها ریشه در افکار او دارد، لازم است نخست افکارش گزارش و معرفی شوند. یعنی افکارش در تحلیل وضعیت عمومی جامعه و فرهنگ نقل شود؛ سپس به دیدگاه‌های خاص او در موضوعات ویژه پرداخته شود.

تحلیل و بررسی وضعیت عمومی

جمالی در مصاحبه سال 1387 به تفصیل مشکلات معلولین و نابینایان را بررسی کرده است. با حذف قسمت‌های تکراری این مصاحبه، به نقل نکات مهم می‌پردازیم:

متأسفانه مردم به وظایف خودشان نسبت به معلولین و نابیناها آگاهی ندارند و در این زمینه کار فرهنگی نشده است. نابینایان باید تمام مساعی خود را کار بسته‌اند تا بتوانند جامعه را با حقوق حقه و طبیعی افراد نابینا و کم بینا آشنا سازند و جهت احقاق آن تا حد توان، نیروهای متعهد جامعه را به یاری بطلبند. علاوه بر این، نهادهای معلولین تلاش کنند تا این باور منطقی را در بین نابینایان و کم بینایان رواج دهند که خداوند منان خلقت

تحلیل و بررسی وضعیت عمومی 31

آدمی را آنگونه قرار داده که با وجود محرومیت از عضوی، نه تنها می تواند چون سایر افراد اجتماع به زندگی طبیعی خود ادامه دهد، بلکه می تواند به عنوان یک عنصر موفق و توانمند در جامعه خود ایفای نقش کند.

فقدان برخی قوانین لازم، موانع قانونی، محدودیت منابع، تعدد سازمان ها و مؤسسات خیریه با عزمی راسخ برای دست یابی به اهداف عالی در کوشش هستند و در این عرصه نیکی و انسانیت برای تحقق آرمان های والا و اجرای برنامه های فرهنگی و رفاهی، تمامی نیروهای مستعد، معتمد و متعهد جامعه را به یاری می خوانند. دست اندرکاران تشکل های مردمی و خود جوش چشم امید دارند که در سایه الطاف خداوند مهربان و مساعی جمعی از خردمندان ایرانی بتوانند تصویری شفاف و زیبا از مشارکت به معنای واقعی بر جای نهند تا مایه رفاه امروز و تفاخر فردا شود. در ادامه جمالی انگیزه تأسیس انجمن نایب نمایان ایران را اینگونه توضیح می دهد:

سازمان بهزیستی کشور از نظر قانونی متولی امور معلولان از جمله نایب نمایان است. بنده به عنوان کارمند سازمان بهزیستی با نیازها، مشکلات، کاستی ها و نارسایی های موجود در مورد نایب نمایان آشنا هستم. متأسفانه بنا به دلایل بسیار، سطوح اجرایی سازمان جوابگوی این مسائل نبودند، به همین دلیل با چند نفر

32 علی اکبر جمالی

از دوستان تصمیم گرفتیم انجمنی تأسیس کنیم که به عنوان بازوی سازمان بهزیستی مسائل و مشکلات موجود برای نایبانیان را پیگیری کرده و تا حد امکان رفع کند. به نظر جمالی نهادهای مردمی وقتی موفق‌اند که معارض مراکز دولتی نباشند بلکه با هم هماهنگ باشند.

مهم‌ترین مسئله در مورد نهادهای مردمی معلولین اینست که در ابتدای کار خط مشی و هدف خود را مشخص کنند. انجمن نایبانیان به تمامی کم‌بینایان و نایبانیان خدمت عمومی ارائه می‌دهد از جمله؛ پیگیری برنامه‌های مناسب‌سازی معابر و اماکن عمومی نظیر ادارات دولتی، فرهنگسراها، دانشگاه‌ها و...، به منظور سهولت دستیابی این افراد به اماکن مذکور، تهیه وسایل آموزشی و کمک آموزشی ویژه نایبانیان و ارائه به آنها، پیگیری تجهیز کردن مراکز فرهنگی و کتابخانه‌های دانشگاه‌ها به رایانه و وسایل نوشتاری ویژه افراد نابینا و کم‌بینا، مسائلی مربوط به اشتغال، بیمه و... و البته خدمات جاری و حاشیه‌ای است. از قبیل مشاوره و مددکاری، پرداخت وام قرض‌الحسنه، کمک‌های نقدی و غیرنقدی برای تهیه جهیزیه، از دیگر خدمات انجمن برای اعضایش است.

جمالی غیر از خط‌مشی خدمات رسانی به آحاد و نیز مراکز معلولین، پیگیری تصویب و اجرای قانون عام حمایت از

تحلیل و بررسی وضعیت عمومی 33

معلولان را هم مهم می‌داند. قانون حمایت از معلولین، شامل 16 ماده است که فقط به یک مورد آن به پرداخت کمک هزینه تحصیلی به دانشجویان دانشگاه آزاد، می‌پردازد.

انجمن با کمک سایر تشکل‌های معلولان، مجلس را به تصویب کنوانسیون حقوق معلولان که یک کنوانسیون جهانی است، موظف کرده که هدف آن، ارائه خدماتی برای ایجاد فرصت‌های برابر برای افراد معلول و مشخصاً رفع تبعیض بین افراد معلول و غیرمعلول است. این کنوانسیون شامل 50 ماده است.

این کنوانسیون به تصویب رسیده اما متأسفانه با وجود پیگیری‌های فراوان، هنوز اجرایی نشده است و به غیر از چند تشکل معلولان و سازمان بهزیستی ظاهراً هیچ سازمان یا ارگانی حتی از وجود چنین کنوانسیونی اطلاعی ندارد. ذیل حقوق حمایتی لازم است حقوق مناسب سازی در شهرها به ویژه اماکن عمومی و پر تردد هم در دستور کار قرار گیرد. در صورتی همه آحاد جامعه معلولین می‌توانند مثل مردم عادی از امکانات شهری استفاده کنند که تضمین‌های حقوقی و حمایت‌های قانونی وجود داشته باشد. کسانی که نامناسب بودن معابر و پیاده‌روها و چاله‌ها و گودال‌هایی که اکثر اوقات در درساز می‌شوند، باید توسط قوه قضائیه پی‌گیری شوند. داربست‌ها و چادرهای آفتابگیر مغازه‌ها و حصارها و

34 علی اکبر جمالی

زنجیرهای جلوی در ورودی پارک‌ها و ده‌ها مورد دیگر، موجب شده اکثر نایبانیان در همین خیابان با مشکلات اساسی روبه‌رو شوند، اما در قانون و حقوق چه مواردی برای این موارد تصویب شده است؟

یکی از دوستان جوانمان در شب عروسی، به دلیل سقوط در یکی از گودال‌های حفر شده به وسیله یکی از سازمان‌های دولتی روانه بیمارستان شد و عروس خانم در بهترین شب زندگی‌اش به جای رفتن به سالن مراسم به بیمارستان نزد داماد برده شد! در برخی کشورها، جرایم سختی برای این‌گونه اقدامات تصویب کرده‌اند.

همیشه هنگام عبور از خیابان، با مشکل روبه‌رو هستیم. طبق قوانین راهنمایی و رانندگی، در صورتی که راننده فردی را با عصای سفید ببیند موظف است تا عبور کامل وی از عرض خیابان توقف کند اما به ندرت اتفاق می‌افتد که راننده‌ای به این مسئله توجه و عمل کند. اگر همین راننده‌ها جریمه شوند و مهم‌تر اداره راهنمایی اطلاع‌رسانی و توجیه کند.

موضوع مهم دیگر اشتغال معلولین و نایبانیان است. طبق قانون عام حمایت از معلولان؛ دولت موظف است سه درصد از استخدام‌ها را به معلولان از جمله نایبانیان اختصاص دهد. اما این قانون هرگز اجرا نشده است، به عنوان نمونه وزارت

تحلیل و بررسی وضعیت عمومی 35

آموزش و پرورش حدود 40 هزار معلم استخدام کرد که شامل حال نایبانیان نشد و با وجود اینکه در بین نایبانیان، لیسانس و فوق لیسانس زیاد است اما از آنها هیچ استفاده‌ای در آموزش و پرورش نکردند. لازم است تشکلهای این مورد را پیگیری کنند؛ و در صورت جواب نگرفتن؛ با مردم سخن بگویند، به صورت گزارش، مصاحبه در رسانه‌ها فعالانه به موضوع بپردازند.

مهم‌ترین معضل نایبانیان از نظر اشتغال، عدم مهارت‌های لازم فنی و حرفه‌ای است، باز هم طبق قانون عام حمایت از معلولان، سازمان فنی و حرفه‌ای کشور موظف است آموزش‌های لازم و مناسب نایبانیان را به طور رایگان در اختیار آنها قرار دهد تا زمینه اشتغال آنها فراهم شود، اما متأسفانه چون مرکز آموزش فنی و حرفه‌ای برای نایبانیان وجود ندارد، در نتیجه آنها حرفه‌ای نیز یاد نمی‌گیرند. از طرفی به دلیل عدم امکانات آموزشی برای نایبانیان در سطوح دانشگاهی اکثر افراد نایبنا ناچار به تحصیل در رشته‌های علوم اجتماعی و علوم انسانی هستند. متأسفانه در این رشته‌ها زمینه‌ای برای استخدامشان وجود ندارد.

سازمان‌های مربوطه باید مشاغل مناسب افراد نایبنا را شناسایی کنند و طبق آن، آموزش‌های لازم را به این افراد بدهند. طرحی را اخیراً به وزارت کار ارائه دادم. در آن آمده:

36 علی اکبر جمالی

بودجه‌ای برای مشاغل اختصاص یابد. مشاغلی که با علم و فرهنگ جامعه مطابقت داشته و مناسب نایبانیان باشد، استانداردها، شیوه و نحوه آموزش را هم ارائه می‌دهیم و متولیان امور، آموزش آن را بر عهده می‌گیرند، اما متأسفانه موردی که ما با مسئولان در تعارضیم این است که ما معتقدیم نایبانیان می‌توانند، ولی آنها ما را باور ندارند.

دانشجویان نایبانی می‌توانند در بسیاری از رشته‌های موجود تحصیل و به مدارج عالی برسند. در حال حاضر نایبانیان از عهده بسیاری از رشته‌های دانشگاهی برمی‌آیند به شرط آنکه مسئولان باور کنند و شرایط مناسب، برایشان فراهم آورند. برخی فکر می‌کنند نایبانیان رشته جدید می‌خواهند؛ در حالی که چنین نیازی وجود ندارد. اما مهم‌ترین نکته، باور مسئولان به اینکه نایبانیها می‌توانند مثل یک معلم و حتی استاد دانشگاه خوب و کارآمد فعالیت داشته باشند، است. سپس باید امکانات لازم را برای آنان فراهم آورند.

اما متأسفانه با وجود اینکه نایبانیان دائماً با سازمان بهزیستی در ارتباط هستند، اما به ندرت پاسخی در این موارد دریافت می‌کنند. گاهی در مورد ازدواج نایبانیان کمک تقدی اندکی از طرف سازمان ارائه می‌شود که با وجود مشکلات اقتصادی فراوان، این مبالغ بسیار ناچیز است.

تحلیل و بررسی وضعیت عمومی 37

در سال 1387 در دیدار رئیس جمهور با اعضای انجمن، آقای رئیس جمهور دستور دادند، دو هزار نفر از نایبانیان در دستگاه‌های مختلف استخدام شوند اما با گذشت چند سال هنوز هیچ اتفاقی نیفتاده است. بنابراین اگر مقامی هم نگاه ویژه‌ای به معلولان داشته باشد اما معمولاً زیر مجموعه تحت امر نظر و دیدگاه آن مقام را اجرایی نمی‌کنند. به نظر اینجانب در این موارد باید قانون وجود داشته باشد. یعنی مقامی مثل رئیس جمهور موردی و به صورت یک استثناء دستور ندهد بلکه وضعیت را نهادینه کند تا خود به خود و بدون فشارهای مورد کارها حل شود.

روز 23 مهرماه برابر با 15 اکتبر به عنوان روز بزرگداشت نایبانیان و قانون عصای سفید، نامگذاری شده است. استفاده از عصا به عنوان وسیله کمکی در رفت و آمد نایبانیان از قرن‌ها پیش متداول بوده است، ولی استفاده از عصای سفید به شکل امروزی و به عنوان نمادی برای شناخت نایبانیان به بعد از جنگ جهانی اول برمی‌گردد.

در سال 1921 میلادی یک عکاس اهل شهر بریستول کشور انگلستان با نام جیمز بیگز که در اثر یک سانحه بینایی خود را از دست داد، برای در امان بودن از خطر وسائل نقلیه که در خیابان‌های اطراف محل زندگی وی در حال رفت و آمد بودند،

38 علی اکبر جمالی

ابتکار استفاده از عصا به رنگ سفید را که به راحتی برای همگان قابل دید باشد را به کار برد.

پس از آن دو تن از برجسته‌ترین محققان امریکایی به نام‌های دکتر ناول پری، ریاضیدان و دکتر جاکوپس تن بروک، حقوقدان توانستند قانونی را در پانزدهمین روز از ماه اکتبر به عنوان قانون عصای سفید به تصویب برسانند و این روز را به عنوان روز جهانی نابینایان نامگذاری کنند. در این قانون تمامی حقوق اجتماعی فرد نابینا به عنوان عضوی از یک جامعه متمدن انعکاس یافته است. در ایران استفاده از این روز و برگزاری انواع مراسم‌ها ضعیف است. به نظر می‌رسد باید اتاق فکری در بهزیستی ایجاد شود و درباره این روز برنامه ریزی و تدبیر گردد. همانطور که در سایر کشورها رخداد عصای سفید را تبدیل به قوانین کردند، اینجا هم باید با قانون، با نهادینه کردن و با اطلاع‌رسانی مداوم، این موارد تثبیت گردد.

نابینایان حق استفاده از تمامی امکانات رفاهی معمول در جامعه را دارند. آنان حق دارند از پیاده روها، خیابان‌ها، بزرگراه‌ها و وسایل حمل و نقل همگانی مانند هواپیما، قطار، اتوبوس، اتومبیل، کشتی، هتل، اماکن عمومی، مراکز تفریحی و مذهبی استفاده کنند. اگر در بعضی اوقات، محدودیتی برای استفاده از این تسهیلات و اماکن وجود داشته باشد باید فراگیر همه افراد

تحلیل و بررسی وضعیت عمومی 39

جامعه باشد و اگر شخص یا سازمانی فقط برای ناینیان در استفاده از تسهیلات همگانی، محدودیت ایجاد کند یا حقوق ناینیان عاقل و بالغ را نادیده بگیرد، مجرم شناخته شود.

به نظر می‌رسد قبل از هر اقدام، فرهنگ سازی لازم است. یعنی اولاً خود معلولین باید به درجه‌ای از آگاهی و معرفت و شعور و بلوغ فرهنگی برسند که سرنوشت خود را بتوانند تشخیص دهند. نیز باید به خود باوری و اعتماد به نفس برسند. دوم مردم و جامعه باید نسبت به وظایف دینی، اخلاقی و ملی خود نسبت به معلولین آگاه شوند و شعور لازم را پیدا کنند. آنگاه تعهد و مسئولیت پذیری پیدا کنند، بطوری‌که به صورت خود جوش اقدام نمایند. سوم مسئولین و مدیران هم باید نسبت به وظایف خود آگاه شوند و وظایف و تکالیف خود را بدانند. اگر این شرایط پیدا شود، می‌توان برای آینده امیدوار بود و گرنه، اقدامات مقطعی و موردی و دستور فلان مقام، نه تنها کاری حل نخواهد کرد بلکه مضر هم هست.

اما رشد آگاهی و فرهنگ سازی در ناینها نیازمند توسعه خط بریل و کتاب گویا است. چون این قشر با استفاده از این دو امکان می‌تواند کار فرهنگی کنند.

لوئیس بریل در سال 1809 در فرانسه متولد شد. وی در اوایل کودکی یعنی در سن سه سالگی بینایی خود را از دست داد. در

40 علی اکبر جمالی

سال 1818 به همراه دوستان خود مؤسسه ملی ناینیان جوان پاریس را در این شهر دایر کرد. در همین زمان بود که بریل به واسطه توانایی‌هایش در موسیقی و علم مشهور شد و یکی از بهترین نوازندگان ویولون و ارگ در پاریس شد. بریل در سال 1826 شروع به آموزش ناینیان کرد.

امروزه شهرت بریل به خاطر ابداع سیستم خط برجسته وی است که در آن زمان در پیام‌های رمزی ارتش به کار گرفته می‌شد. سیستم بریل یا خط برجسته شامل نقاط برجسته با اشکال منظم روی مقوای نازک می‌باشد که ناینیان از طریق لمس آن قادر به درک عبارات و خواندن خواهند بود. این روش تا به امروز با موفقیت همراه بوده و در بسیاری از کشورهای جهان استفاده می‌شود. *ایران سفید*، عنوان اولین روزنامه ویژه ناینیان به خط بریل در ایران و خاورمیانه است که تحت پوشش خیرگزاری جمهوری اسلامی ایران فعالیت می‌کند. این روزنامه تأثیر عمیق داشته ولی کم است و باید بیشتر از بریل استفاده کرد.

وجود الگوهای رفتاری سازنده در مقابل ناینیان، نقش بسزایی در آگاهی آنان و جهت دار شدن و تحقق یافتن انگیزه‌های ایشان دارد. ناینیایی هرگز مانع رشد و ترقی نمی‌شود، اگر فرد ناینیا خود را باور داشته باشد و بداند که می‌تواند با وجود

دیدگاه‌های تخصصی 41

نابینایی به موفقیت‌های فراوانی نائل شود. تاریخ انسان‌های بزرگ را سراغ دارد که با وجود محروم بودن از نعمت بینایی، به مدارج عالی علمی و اخلاقی رسیده‌اند؛ ابوالعلاء معری، طه حسین، آیت الله حاج سید عبدالهادی شیرازی (از مراجع تقلید در نجف) و مرحوم دکتر محمد خزائلی از جمله این انسان‌های بزرگ بودند¹. که به رغم نابینایی به مراجع عالی علمی و معنوی و اجتماعی رسیدند.

دیدگاه‌های تخصصی

در بخش پیش، وضعیت عمومی نابینایان از نظر آقای جمالی مطرح کرد و به دغدغه‌ها و اولویت‌های خود پرداخت. معلوم شد در چه زمینه‌هایی، تجزیه و تحلیل دارد و در نظرش برجسته است و چه موضوعاتی در نظرش مغفول و مسکوت است. البته از مجموع مباحثی که آقای جمالی در مصاحبه‌ها و بیانات مطرح فرموده‌اند یک خط‌مشی مرحله بندی شده، با اهداف خاص مشاهده نمی‌شود. این تجربه برای دیگر فعالین این حوزه بسیار مهم است. تصور بفرمایید اگر آقای جمالی با استعدادها و توانایی‌هایی که دارد تمامی کارهایش را متمرکز

1. مصاحبه با محمد رضا هادیلو و مریم احمدی، پایگاه مرکز اطلاع‌رسانی بازار کار.

42 علی اکبر جمالی

می‌کرد به یک موضوع مهم، مثل حقوق نابینایان یا اشتغال نابینایان، به نظر می‌رسد تأثیر فعالیت‌هایش بیشتر می‌بود.

شخصیت‌های فعال دوره معاصر برای معلولین، سه خط‌مشی داشته‌اند: برخی در عرصه خدمات رسانی برای معلولین فعال بوده‌اند؛ بعضی دیگر در حوزه مهارت‌افزایی و آموزش تلاش کرده‌اند؛ و بالاخره عده‌ای هستند که فقط به مقوله فرهنگ و فرهنگ‌سازی کار کرده‌اند. البته کسانی هم بوده‌اند که در هر سه حوزه کار کرده‌اند. اما کسانی که کارهایشان را متمرکز کرده و شرایط و فضاها، در نوع فعالیت آنان تأثیر نداشته، فعالیت‌های این گروه برای معلولین مؤثرتر بوده است. اما کسانی که در کارشان پراکنده کاری و تشتت مشاهده می‌شود، هر چند ماه در زمینه‌ای کار کرده و با عوض شدن شرایط، خط‌مشی خود را عوض کرده و به سراغ کار دیگر رفته‌اند، اینان کمتر تأثیرگذار بوده‌اند. جبار باغچه بان و مرحوم حسین گلپیدی عمرشان را مصروف تعلیم و تربیت ناشنوایان کردند و توانستند تحولات عمیقی ایجاد کنند. اما مؤسسه ابابصیر با اینکه هزاران برابر بیش از باغچه بان امکانات داشت ولی خط‌مشی اصیل و کارشناسی شده نداشت، گاه به خدمات رسانی روی می‌آورد، و گاه به سراغ آموزش و تعلیم و تربیت می‌رفت و گاه به فرهنگ‌سازی اولویت می‌داد و در سال‌هایی به هر سه

دیدگاه‌های تخصصی 43

مقوله. مهم‌تر اینکه گاه تحت تأثیر رخدادها و شرایط سیاسی قرار می‌گرفت و نیروهای خود را در این زمینه بسیج می‌کرد. با مطالعه سیر فعالیت‌های ابابصیر می‌یابیم، در سال‌های 1350 تا 1365 این تشکل به اوج رسید. ولی تشتت در این دوره بیشتر مشاهده می‌شود. معنای این داوری نادیده انگاشتن، آن همه تلاش‌ها و فعالیت‌ها و خدمات‌ها نیست بلکه مفاد این تحلیل اینست که با ترسیم معادله و تناسب بین سرمایه‌ها و امکانات مصرف شده و میراث بر جای مانده، می‌بینیم، حجم بزرگی از توانمندی‌ها مصرف شده ولی در مقابل خروجی و دریافتی چندان چشم‌گیر نیست. وقتی علت را بررسی می‌کنیم، اصلی‌ترین عامل را تشتت و پراکنده کاری و نداشتن خط‌مشی اصولی می‌یابیم.

با این مقدمه خواستم، مطالعه‌کننده این کتاب را متوجه کنم تا با دقت و وسواس بیشتر دیدگاه‌های آرای جمالی که در واقع مواضع ایشان در نیم قرن فعالیت است مطالعه کند. در واقع بخش مهمی از مشکلات کنونی معلولین، متوجه و منوط به همین نکات است و اگر بخواهیم آینده بهتری داشته باشیم، لاجرم باید از مواضع و دیدگاه‌ها و خط‌مشی فعالین و تشکل‌ها شروع کنیم.

44 علی اکبر جمالی

امور فرهنگی: آقای جمالی در طی سال‌های گذشته در مواردی از فرهنگ سازی، از اهمیت فرهنگ، از لزوم و ضرورت تغییر نگرش جامعه نسبت به معلولین گفته است. سخنان ایشان بیشتر گزارش و توصیف مشکلات و آلام است، کمتر از راه کار و تدبیر گفته است. او در مصاحبه‌ای درباره وضعیت فرهنگی چنین می‌گوید:

به نظر من در خصوص بچه‌های نابینا باید فرهنگسازی شود. همه مسئولین و افراد جامعه باید دست به دست هم دهند تا فرهنگسازی کنند. نحوه برخورد با نابینایان را بدانند و بفهمند چطور با ایشان ارتباط برقرار نمایند. این بچه‌ها دارای قابلیت‌های خاص هستند. نباید تصور شود اگر کسی نابینا شد دیگر هیچ کاری از وی بر نمی‌آید. حتی سطحی‌ترین تحقیقات و مطالعه تاریخ نشان می‌دهد چه افراد بزرگی نابینا بودند. از جمله آنها می‌توان به ابابصیر، دکتر خزائلی، سنایی غزنوی و رودکی اشاره نمود. اینها افتخارات کشور هستند، آن‌هم کشوری مثل ایران که دم از فرهنگ و تمدن می‌زنیم. متأسفانه چنین نگاهی به مرور زمان کمرنگ شده است.

گاهی ترحم بیجا به نابینا جفا است. نابینا توانمندی‌های زیادی دارد ولی نیازمند توجه ویژه است. نمی‌گوییم حقوقی فراتر از افراد عادی دارد ولی باید همان حقوق معمولی تمام شهروندان

دیدگاه‌های تخصصی 45

برای وی نیز فراهم گردد¹. نیز ناینیا را باید توجیه و راهنمایی کرد و چگونگی استفاده از امکانات را به او آموخت. به جای ترحم و حتی کمک مالی، زمینه‌های رشد و ارتقاء را به او آموخت. در این صورت می‌تواند انسان کارآمد و عنصری سودمند برای جامعه شود.

جمالی در جریان افتتاح کتابخانه دیجیتالی گویای ناینیان زنجان به اهمیت چنین کتابخانه‌هایی در توسعه فرهنگ معلولین و توسعه امکانات اشاره کرده و می‌گوید: ناینیان همواره از کمبود منابع در رنج‌اند. این قشر سهم ناچیزی از منابع علمی اعم از کتاب، نشریه و دیگر اسناد مکتوب در اختیار دارند. با این حال توانسته‌اند به مدارج عالی مثل استادی دانشگاه برسند. اما وظیفه نهادها و مدیریت کشور اینست که شرایطی مهیا نمایند که این قشر به حداقل منابع فرهنگی دسترسی داشته باشند. برای این منظور، جمالی و همکاران طرح کتابخانه‌های دیجیتالی را در استان‌های مختلف اجرا کرده‌اند². این طرح به نام کتابخانه عمومی اندیشه سپید (روشندلان) و زیر مجموعه اداره کل کتابخانه‌های عمومی سراسر کشور است. این نهاد نوپا تا کنون توانسته 74 کتابخانه را برای روشندلان تجهیز کند³.

1. مصاحبه با جواد حسینی، همان منبع.

2. خبرگزاری ایسنا، سه شنبه 25 مهر 1391.

3. همان.

46 علی اکبر جمالی

به نظر جمالی حق حیات و زندگی مطلوب داشتن از حقوق مسلم ناینیان است. اما چگونه؟ و به چه روشی می‌توان یک زندگی آبرومند برای خودشان ایجاد کنند؟

در پاسخ به اشتغال و مهارت آموزی به عنوان عامل زندگی مطلوب اشاره می‌کند. اما مبحث حرفه آموزی و مهارت آموزی بسیار پیچیده است و نیاز با ورود دستگاههای کلان کشور مثل بهزیستی، آموزش و پرورش و آموزش عالی و حتی نهاد ریاست جمهوری را می‌طلبد زیرا مشاغل در این دوره مثل گذشته محدود به شغل‌های ساده مثل تلفن‌چی نیست و بلکه تنوع و تکثر و تخصصی شده و دارای انواع فرهنگی، هنری، علمی، خدماتی و اجتماعی است. اما مسأله مهم‌تر مباحث فرهنگی اشتغال است. یعنی ایجاد اعتماد به نفس و ایجاد فرهنگ تعامل در جامعه و ده‌ها مسأله فرهنگی دیگر باید سامان گیرد تا اشتغال مطلوب گردد. آقای جمالی می‌گوید در جلسات با مسئولین ریاست جمهوری و بهزیستی تلاش کردیم نکات مهم و حساسیت‌ها را تفهیم کنیم ولی پس از مذاکرات فراوان هنوز نتوانسته‌ایم توجه آنان را برای اهتمام عملی جلب کنیم.¹

1. وب سایت سازمان بهزیستی کشور، سخنان علی اکبر جمالی

دیدگاه‌های تخصصی 47

جمالی در گفت‌وگو با ملت ما گفت: تا زمانی که آگاهی همگانی از افراد جامعه گرفته تا مسئولان در رابطه با وضع معلولان همه‌گیر نشود نمی‌توان به بهبود و آسایش زندگی نابینایان امیدوار بود¹.

اصلی‌ترین مشکل معلولین، اشتغال یا نداشتن شغل است و نداشتن شغل منوط به اینست که آنان تخصص و مهارت ندارند. چرا ندارند؟ چون تحصیلات آنها کافی نیست یا در زمینه مهارت‌ها آموزش نمی‌بینند. اما این مشکلات مربوط به عدم همکاری مؤثر نهادهای دولتی و عدم خبرویت و آگاهی بسیاری از نهادهای مردمی است. یعنی خود این نهادها توجیه نیستند و درک درستی ندارند².

آموزش: به نظر جمالی، وظیفه اصلی نهادهای دولتی و نیز تشکل‌های خیریه‌ای آموزش معلولین و نابینایان است. انسان از طفولیت شروع به آموختن می‌کند و والدین، خانواده، محیط، هم‌بازی‌ها و بعد هم‌کلاسی‌ها، معلمین و رسانه‌هایی مثل تلویزیون و اینترنت درصدداند، کودکان و نوجوانان و جوانان را راهنمایی کنند و آموزش دهند. یعنی راه درست زندگی و تعامل اجتماعی را به آنان یاد دهند، تجارب تاریخی

1. ملت آنلاین، سه شنبه 26 دی 1391.

2. مرکز اطلاع‌رسانی بازار کار، 22 مهر 1391.

48 علی اکبر جمالی

و اجتماعی و علمی را به آنان بیاموزند و خلاصه آنان را آماده کنند تا در جامعه مشارکت و حضور داشته و مسئولیت‌هایی را بر عهده گیرند.

متأسفانه همه فرایند آموزشی برای جامعه سالم منظور شده است. یعنی مثلاً رادیو و تلویزیون با این فرض که همه بینندگان و شنوندگان سالم‌اند، برنامه تولید می‌کند. یعنی والدین و مدرسه و خلاصه، روی بستر جامعه سالم جلو می‌روند و جایگاهی برای معلولین وجود ندارد.

در این شرایط نهادهای مردمی و دولتی باید «جامعه هدف»‌هایی انتخاب کرده و آموزش را از آنان شروع کنند و گسترش دهند. جامعه هدفی که انتخاب می‌کنند باید اولویت داشته باشد.

جمالی در گفت‌وگو با ملت آنلاین می‌گوید: اصلی‌ترین مشکلات معلولین عبارت‌اند از: اشتغال، مسکن، ازدواج، فقدان آگاهی در میان جامعه نسبت به وضع معلولین و نابینایان، و بالاخره عدم توجه مسئولین به توانمندی‌های این قشر¹.

آموزش باید در زمینه این محورها یعنی در زمینه اشتغال، ازدواج، آگاه‌سازی و غیره اجرایی و مدیریت گردد.

1. ملت آنلاین، سه شنبه، 26 دی ماه 1391.

دیدگاه‌های تخصصی 49

جمالی در جای دیگر می‌گوید، برای مهارت آموزی به ناینیان بسیار تلاش شد ولی هنوز نتیجه نداده است. نیز برای توسعه تحصیل آنان به دلیل فقدان وسایل کمک آموزشی و تجهیزات آموزشی در زمینه خط بریل و کتاب گویا مشکلات اساسی و موانع جدی وجود دارد. با اینکه دولت طبق قانون اساسی موظف به حمایت است¹.

رسانه: در بسیاری از کشورها با حضور رسانه‌ها بسیاری از موانع و مشکلات مرتفع می‌شود. رسانه‌ها می‌توانند، هدایتگر و آموزش دهنده باشند، می‌توانند مسئولین را توجیه کنند تا شروع به مساعدت نمایند، می‌توانند مردم را آموزش دهند. اما متأسفانه در ایران رسانه‌هایی که چنین نقش‌ها را ایفا کنند، نداریم².

شناساندن معلولین و توانمندی‌های آنان به جامعه مهم است. اگر ناینیانی که استاد دانشگاه هستند؛ یا در عرصه ورزش قهرمانی، مدال برده‌اند و خلاصه اگر آنان معرفی شوند، به تدریج بقیه مشکلات آنها هم مرتفع می‌شود³.

امور اجتماعی: طبق آمارها 120 تا 130 هزار ناینیا و حدود 500 هزار نفر کم بینایی شدید در ایران حضور دارند. به نظر می‌رسد این آمار، حداقل جمعیت را نشان می‌دهد و آمار واقعی

1. خیرگزاری فارس، 28 خرداد ماه 1393.

2. همان.

3. مرکز اطلاع‌رسانی بازار کار، 22 مهر 1391.

50 علی اکبر جمالی

بسیار بیشتر است. ولی همین تعداد هم مهم و قابل توجه است. با مناسب سازی فضاهای شهری می‌توان این قشر را فعالانه دارد عرصه‌های جامعه نمود و مشارکت آنان را تضمین کرد. مناسب سازی، مشارکت اجتماعی، تشکل‌های اجتماعی و نایبانیان، گردشگری به عنوان شیوه‌ای برای فعال سازی از جمله موضوعات اجتماعی است که برای این قشر اولویت دارد. جمالی متذکر است که: «نایبانی ناتوانی نیست» این جمله‌ای است که به گوش اکثر افراد جامعه آشناست اما نگاه به جامعه معلول از جمله نایبانیان، نگاهی همراه با آگاهی نیست در شهری که همه چیز آن از زرق و برق‌هایش گرفته تا امکانات شهری برای یک شهروند سالم ساخته شده است نمی‌توان اثری از امکانات برای آسایش نایبانیان پیدا کرد. معیشت نایبانیان و کم‌بینانیان به‌ویژه در حوزه اشتغال و کارآموزی مهم‌ترین نیازهایی است که رئیس انجمن نایبانیان به آن اشاره می‌کند. علی اکبر جمالی معتقد است: تا زمانی که آگاهی همگانی، از افراد جامعه گرفته تا مسئولان در رابطه با وضع معلولان همه گیر نشود نمی‌توان به بهبود و آسایش زندگی نایبانیان امیدوار بود¹.

دیدگاه‌های تخصصی 51

تشکل‌های مردمی می‌توانند آگاهی عمومی را بالا برده و در فرهنگ سازی نقش فعال داشته باشند. آقای جمالی در این باره بارها سخن گفته است. نیز در باب مناسب سازی هم سخن گفته و هم عملاً وارد شده و با مسئولین به صحبت پرداخته ولی هنوز به نتایج ملموس و اجرایی نگرفته است.

در سال 1391 وقتی به انتخاب ریاست جمهوری نزدیک می‌شدیم، آقای محسن رضایی از آقای جمالی و انجمن نایب‌نایان ایران دعوت کرد که با مجمع تشخیص مصلحت همکاری کنند و کمیته‌ای برای تدوین نظام نامه حقوقی حمایت از نایب‌نایان تشکیل شد. اما در ادامه، کار گویا با مشکل مواجه شده است. به ویژه پس از انتخابات، عملاً این کمیته تعطیل شده است.¹

جمالی در دو سال اخیر گویا رویکرد جدیدی یافته و از نهادهای دولتی اندکی فاصله گرفته و بر فعالیت‌های مردمی خود افزوده است. راه‌اندازی کتابخانه‌های دیجیتال گویا، حضور در نمایشگاه قرآن کریم و مشارکت در جریان‌های مردمی معلولین نتیجه این دوره است.²

1. سایت طوبی گلستان، 13 بهمن 1391؛ ملت آنلاین، 26 دی 1391، ایسنا، 15 مهرماه 1392.

2. خبرگزاری ایکننا، 19 تیر 1393.

52 علی اکبر جمالی

نظام سیاسی و نایبناها: نهادهای دولتی مثل سازمان بهزیستی، آموزش و پرورش استثنایی، مجلس شورای اسلامی، وزارت رفاه و تعاون در ارتباط با امور معلولین می‌باشند. جمالی وقت بسیاری برای جلب مشارکت و همکاری این نهادها گذاشت. ده‌ها جلسه با آنان داشت ولی نتیجه و ثمره کارش را اینگونه تشریح می‌کند:

متأسفانه سازمان‌ها و ارگان‌های ذی‌ربط آن طور که در شأن نایبنايان و کم‌بینایان است این حق را در برنامه‌ها ندیده‌اند و مسئولان باید نیازهای این قشر از افراد جامعه را در برنامه‌ها ببینند. افراد نابینا قشری از افراد این جامعه هستند و در این جامعه حق زندگی، اشتغال، استفاده از خدمات بیمه ای، امکان ورزشی و کتابخانه‌های عمومی را دارند. مسئله اشتغال یکی از مشکلاتی است که این مهم مرتفع نخواهد شد مگر اینکه مسئله آموزش‌های مهارتی فنی و حرفه ای در سازمان‌های مردم‌نهاد برای این قشر برنامه‌ریزی شود.

برنامه‌ریزی در جهت آموزش‌های مهارتی فنی و حرفه‌ای در توان انجمن نایبنايان نیست، چرا که این مهم به اعتبار فراوان نیاز دارد و این انجمن بودجه‌ای در این حد و توان ندارد که انجمن نایبنايان در توان خود خدمات زیادی را به این عده ارائه می‌دهد.

دیدگاه‌های تخصصی 53

طبق ماده 7 قانون حمایت از حقوق معلولین وظیفه آموزش‌های مهارت فنی و حرفه‌ای برعهده سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای است که باید به طور جدی در این خصوص قدم اساسی برداشته شود.¹

در چهاردهم مهرماه 1392، برخی نمایندگان مردم در مجلس شورا در آستانه روز جهانی نابینایان از انجمن نابینایان ایران بازدید کردند. و صحبت‌ها و مذاکراتی بیان شد که نشانگر وضعیت معلولین در جامعه ایران است.

فاطمه آلیا رئیس فراکسیون حمایت از معلولان مجلس در این دیدار اظهار کرد: باید شرایطی فراهم شود که همه معلولین احساس یک شهروند عادی را داشته باشد و در این راستا سازمان‌های مردم‌نهاد باید برای همکاری با مجلس و دولت به صحنه بیایند. وی با اشاره به قول مساعد برخی مسئولین برای بهبود وضعیت معلولان یادآور شد: با وجود نیت صادقانه مسئولان به این قشر انبوه بی‌شمار مسائل دیگر باعث می‌شود این موضوع فراموش شود، ما معتقدیم سازمانهای مردم‌نهاد باید مطالبات خود را بیان کنند و ما هم به جد پیگیر مطالبات آنها خواهیم بود.

1. خیرگزاری دانشجویان ایران، 29 مهر 1391.

54 علی اکبر جمالی

نماینده مردم تهران در مجلس با تقدیر از رویکرد مثبت وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی و رئیس سازمان بهزیستی کشور نسبت به معلولان گفت: درخواست ما از آقای وزیر این است که جایگاه سازمان بهزیستی را که در بسیاری موارد در ارائه تسهیلات به نیازمندان معلول با چالش مواجه می‌شود را ارتقاء دهد.

رئیس فراکسیون حمایت از معلولان مجلس در بخش دیگری از اظهارات خود خواستار توجه بیشتر به وضع اشتغال نابینایان شد و ابراز امیدواری کرد که برخی مسئولان در نوع نگرششان به این افراد تجدید نظر کنند.

رسول خضری عضو فراکسیون حمایت از معلولان مجلس نیز در سخنانی با تأکید بر این که نابینایان باید فرصت برابر با دیگر آحاد مردم داشته باشند گفت: مطمئناً این افراد هم می‌توانند مثل دیگران در عرصه‌های تولید و خدمات و سایر زمینه‌های اجتماعی و شغلی موثر و مولد باشند.

این عضو کمیسیون بهداشت مجلس، با تأکید بر این که نابینایان باید در عرصه‌ی اشتغال و حوزه‌های فرهنگی و اقتصادی بیش از پیش توانمند شوند یاد آور شد: قوانین مربوطه در این حوزه‌ها که اجرای آن راکد مانده باید سریعاً اجرایی شود.

دیدگاه‌های تخصصی 55

محسن علی مردانی عضو دیگر فراکسیون حمایت از معلولان مجلس نیز در اظهاراتی جداگانه با بیان اینکه نایب‌نایان باید در طرح مطالبات درخواست‌های قانونی خود هماهنگ باشند اظهار کرد: قطعاً اعضای کمیسیون اجتماعی مجلس نیز در پاسخ به درخواست‌های نایب‌نایان، با آنها همکاری می‌کنند و ما پیگیر مسائل نایب‌نایان خواهیم بود.¹

جمالی در این جلسه خواستار توجه بیشتر مسئولین و نمایندگان مجلس به امور نایب‌نایان شد؛ نیز خواستار تکمیل قانون و بازنگری در موادی از قوانین موجود شد.²

ایشان در مصاحبه‌ها و صحبت‌های یک سال اخیر به ضعف‌های دستگاه‌های دولتی اشاره کرده و اینکه آنان نایب‌نایان را نمی‌بینند و با آنان تعامل جدی ندارند.

دیگر موضوعات: جمالی در دو سال اخیر به موضوعاتی مثل این موارد پرداخته است: ژنتیک و ضرورت اهتمام عمومی به تجارب پزشکی در زمینه ژنتیک جهت پیشگیری از معلولیت³؛ اهتمام نهادهای مردمی و نیکوکاران به طرح کتابخانه‌های دیجیتال نایب‌نایان به عنوان زیر بنایی‌ترین طرح که در رشد

1. خیرگزاری ایستا، 14 مهر 1392.

2. همان.

3. روزنامه همشهری، 23 مهر 1383.

56 علی اکبر جمالی

آگاهی‌ها و پیشرفت تحصیلات این قشر مؤثر است¹؛ استفاده بهتر از فرصت‌ها و موقعیت‌های جهانی مثل 20 مهر روز اسکان سالمندان و معلولان و 23 مهرماه روز جهانی نابینایان برای افزایش تعامل بین نابینایان کشورمان و نهادهای بین‌المللی جهت دریافت تجارب جهانی.

1. خیرگزاری فارس، 22 تیر 1393.

فصل چهارم: سال شمار زندگی و حوادث

اهمّ حوادث و زندگانی و فعالیت‌های آقای جمالی به شکل سال‌شمار و روزشمار گزارش می‌شود. مواردی که در قلاب [] است، دقیق نیست و ممکن است چند سال عقب یا جلو باشد.

- تولد تیر 1330

- رفتن به دبستان روستای تیکن 1337

- از دست دادن بینایی 1341

- مهاجرت همراه خانواده به تهران و رفتن به مدرسه شهید محبی 1342

- فراگیری و اشتغال ماساژ 1346

- تأسیس سازمان ناینیان کرمان 1348

- پذیرش در دانشکده فیزیوتراپی دانشگاه تهران 1348

- دریافت مدرک اتمام دوره فیزیوتراپی 1350

- شرکت در کنکور و پذیرش در دانشگاه ملی (شهید بهشتی) 1352

- شروع به کار در کارخانه ارج [1353]

- آغاز همکاری با سازمان ملی ناینیان (نام قبلی سازمان

بهبیستی) 1354¹

1. این همکاری تا 1385 ادامه یافت.

58 علی اکبر جمالی

- دریافت مدرک کارشناسی از دانشگاه شهید بهشتی در رشته ادبیات فارسی 1355
- استخدام در سازمان ملی نایبانیان (نام قدیم سازمان بهزیستی) 1355
- شروع به کار در جام جم (صدا و سیما) [1355]
- ادغام سازمان ملی نایبانیان در وزارت بهداری و پیوستن به این وزارتخانه 1357
- شرکت در کنکور و پذیرش در دوره کارشناسی ارشد در دانشگاه علوم بهزیستی [1359]
- جداسدن بهزیستی از وزارتخانه بهداری و تشکیل سازمان مستقل و پیوستن به آن 1360
- مدیریت برگزاری مسابقات سراسری قرآن مجید از قاریان کل کشور از سال 1361¹
- دریافت کارشناسی ارشد در امور معلولین [1362]
- آغاز تدریس در دانشگاه علوم بهزیستی 1365²
- عضویت در معاونت طرح و برنامه سازمان بهزیستی کشور، دفتر آموزش و پژوهش، 1365

1. این مسابقات تا سال 1385 ادامه یافت.

2. این همکاری تا 1374 ادامه یافت.

سال‌شمار زندگی و حوادث 59

- برگزاری سومین دوره مسابقات قرآن معلولین جسمی حرکتی [1365]
- تألیف کتاب روش کوتاه‌نویسی بریل فارسی، 1366
- تألیف کتاب آیین نگارش خط بریل (دانشگاه علوم بهزیستی) [1367]
- شرکت در سمینار توانبخشی نابینایان اصفهان تیر 1368
- پذیرش سر دبیر فصلنامه بصیر مرداد 1369
- انتشار اولین شماره فصلنامه بصیر ویژه نابینایان بهمن 1370
- اجرای طرح پژوهشی و تدوین آموزش کودکان قبل از دبستان (دانشگاه علوم بهزیستی) [1371]
- بنیان‌گذاری انجمن نابینایان ایران آذر 1372
- مصاحبه با جواد حسینی و چاپ در نشریه انجمن پژوهشی آسیب‌های بینایی، 1372
- عضویت کمیته فرهنگی و انتشاراتی نابینایان تیر 1373
- مدیریت مسابقه قرائت و حفظ قرآن کریم، بوشهر آبان 1375
- عضویت در کمیته دانشجویان نابینا [1375]
- حضور در شورای مشورتی امور معلولین اردیبهشت 1377
- برگزاری مراسم روز جهانی معلولین دی 1377
- مدیریت دوره آموزشی رایانه گویا برای مربیان نابینایان اسفند 1378

60 علی اکبر جمالی

- دریافت گواهی شرکت در دوره آموزش رایانه گویا اسفند 1378
- تدوین طرح نامه شیوه اشتغال و به کار گماری افراد نابینا [1378]
- برگزاری همایش حقوق کودکان استثنایی دی 1379
- گواهی نامه مهارت فنی و حرفه‌ای کار و رایانه، بریل و گویا اسفند 1380
- مشاور مدیر مسئول روزنامه ایران سپید فروردین 1381
- تدریس رایانه، گویا و بریل برای کارشناسان سراسر کشور خرداد 1381
- عضویت در گروه علمی نابینایان مهر 1381
- شرکت در کنگره ساختار توانبخشی بین‌المللی (دانشگاه علوم بهزیستی) اسفند 1382
- گواهی آموزش مدیریت کیفیت جامع (Tam) اسفند 1382
- گواهی نامه آموزش مدیریت در تشکل‌های غیر دولتی دی 1382
- برگزاری نشست دانشجویان و دانش آموختگان نابینای ایران (خزاتلی) مهر 1382
- همکاری در برگزاری دومین کنگره سراسری مراکز غیر دولتی و تشکیل کارگاه آموزشی اردیبهشت 1383
- گفتگو با همشهری، 1383
- استخدام در مجتمع خدمات بهزیستی گویا (رودکی) آذر 1383

سال‌شمار زندگی و حوادث 61

- تقدیر جهت خدمات رسانی به نایب‌نایان بهمن ماه 1383
- برگزاری مراسم 23 مهر و نمایشگاه تخصصی امور نایب‌نایان مهر 1384
- تقدیر برای برگزاری نمایشگاه فن آوری‌های امور نایب‌نایان (رودکی) آبان 1384
- تشکر جهت خدمات رسانی در زمینه امور نایب‌نایان آذر 1384
- تقدیر جهت فعالیت‌های انجمن اسلامی نایب‌نایان کشور [1384]
- برگزاری دوره توانبخشی حرفه‌ای نایب‌نایان مرداد 1386
- همایش فعالیت‌های قرآنی ویژه روش‌اندلان و جانبازان (اصفهان) آبان 1386
- کسب رتبه نخست برای مقاله آسیب‌شناسی فعالیت‌های قرآنی روش‌اندلان و جانبازان آبان 1386
- برگزاری بیست و پنجمین مسابقه سراسری حفظ و قرائت قرآن ویژه نایب‌نایان [1386]
- حضور در همایش هم‌اندیشی حقوق معلولین آبان 1388
- مصاحبه با سایت بازار کار 1389
- شرکت در مراسم افتتاحیه دفتر فرهنگ معلولین مهر 1390
- عضو هیئت مدیره کانون سراسری سازمان‌های مردم‌نهاد معلولین [1390]

62 علی اکبر جمالی

- گفتگو با خبرگزاری دانشجویان ایران 1391
- گفتگو با سایت گلستان 1391
- مصاحبه با خبرگزاری ایسنا 1391
- مصاحبه با ملت آنلاین 1391
- گفتگو با ایسنا 1392
- عضو هیئت داوران جشنواره سراسری سوره عَبَسَ تیر 1393
- مصاحبه با خبرگزاری فارس 1393
- مصاحبه با خبرگزاری ایکنا 1393
- انتخاب به عنوان عضو هیئت هفت نفره مجمع هم‌اندیشی سازمان‌های مردم نهاد معلولین ایران 1393-1394
- شرکت در سومین مجمع هم‌اندیشی تشکل‌های مردم نهاد معلولین 1394
- مدیر مسئول پیک روشندان
- دبیر کانون معلولین منطقه 3 شهرداری

در پایان

حدود یک سال است که این کتاب مانده و دفتر فرهنگ معلولین نتوانسته برای چاپ آن اقدام کند. شخصی به نام علی اکبر جمالی از سال 1354 تا 1385 در سازمان بهزیستی فعالیت داشته و برای این سازمان تلاش کرده است. یعنی گل زندگی و بهترین ایام حیاتش را در اختیار این سازمان گذاشته است. البته از 1348 تا الآن برای انواع کارهای معلولین تلاش می‌کند. یعنی حدود نیم سده دویده، مصاحبه کرده، تدریس کرده، آموزش دیده، آموزش داده، مسابقه برگزار کرده، کتاب نوشته و چاپ کرده و ده‌ها کار دیگر. الآن سن و سال او از شصت گذر کرده و باید به استراحت و بازنشستگی پردازد ولی هر روز بیش از دوره جوانی برای معلولین کار می‌کند. سازمان بهزیستی با چاپ این‌گونه کتاب‌ها که به شرح احوالات و بیان تجارب می‌پردازد، می‌تواند تجارب و دستاوردهای یک نسل را به نسل دیگر منتقل کند. گویا کارمندان در برخی کشور اروپایی در دوره کاری تا بازنشستگی چند کتاب تألیف کرده و چاپ می‌کنند. یعنی تجارب خودشان را در حوزه‌ای که کار می‌کنند در اختیار دیگران قرار می‌دهند. من در ایران یک مورد هم ندیده‌ام یک

64 علی اکبر جمالی

کارمند درباره کارهایش فکر کند و کتاب بنویسد. یک علت آن عدم پشتیبانی و تشویق ادارات است. اگر سازمان بهزیستی از این اثر آقای جمالی حمایت کند، دیگر کارمندانش هم به تفکر و نوشتن تشویق می‌شوند. همین اقدام موجب افزایش راندمان کاری و کارآمدی سازمان می‌گردد. زیرا هر کارمند یک بار مروری بر کارهایش خواهد داشت و آنها را نقادی و بررسی می‌کند، گاه کارهای خود را با دیگران مقایسه کرده و به ضعف و قوت‌های خود پی می‌برد.

اما نابیناهای کارمند چون خودشان نمی‌توانند به روش بینایی بنویسند می‌توانند دستیار بگیرند یا مطالب خود را گویا کرده و کتاب گویا تولید کنند. مثل همین کاری که در این اثر اجرا شده است.

آقای جمالی مدارک و سوابق، نیز مصاحبه‌های خود را به دفتر فرهنگ معلولین سپرد و دفتر کسی را مأمور نوشتن کتاب آقای جمالی کرده است.

ریاست محترم سازمان بهزیستی استحضار دارند که در بخش معلولین، بسیار عقب هستیم. برای نمونه در خط بریل، در 2 دهه گذشته، کشورهای منطقه در این زمینه از ایران بسیار عقب بودند و درخواست کمک از ایران داشتند ولی الآن بسیار جلو رفته‌اند. یک علت مهم آن، تشویق معلولین در

در پایان 65

رده‌های مختلف و انتقال تجارب آنان است. البته سازمان بهزیستی الحق و الانصاف فراوان کار کرده و پیشرفت معلولین در بسیاری از زمینه‌ها مرهون تلاش‌های مدیران این سازمان است؛ اما فاصله تا ایده‌آل‌ها هنوز زیاد است.

